МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Елабужский институт (филиал)
Факультет филологии и истории

УТВЕРЖДАЮ
Директор Елабужского института КФУ
Мерзон Е.Е.
"___"_______________20___ г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Родной язык

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Год начала обучения по образовательной программе: 2017

Содержание

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения ОПОП ВО

2. Место дисциплины (модуля) в структуре ОПОП ВО

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1. Структура и тематический план контактной и самостоятельной работы по дисциплине (модулю)

4.2. Содержание дисциплины (модуля)

5. Перечень учебно-методического обеспечения для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)

6. Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)

7. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

8. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети "Интернет", необходимых для освоения дисциплины (модуля)

9. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)

10. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)

11. Описание материально-технической базы, необходимой для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)

12. Средства адаптации преподавания дисциплины (модуля) к потребностям обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

13. Приложение №1. Фонд оценочных средств

14. Приложение №2. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

15. Приложение №3. Перечень информационных технологий, используемых для освоения дисциплины (модуля), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программу дисциплины разработал(а)(и) Ахмадгалиева Г.Г. Галлямов Ф.Г. ; доцент, к.н. Хайруллина А.С. (Кафедра татарской филологии, Факультет филологии и истории), AlSHajrullina@kpfu.ru

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения ОПОП ВО

Обучающийся, освоивший дисциплину (модуль), должен обладать следующими компетенциями:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-2	способностью анализировать основные этапы и закономерности исторического развития для формирования гражданской позиции
ОК-4	способностью к коммуникации в устной и письменной формах на русском и иностранном языках для решения задач межличностного и межкультурного взаимодействия
ОК-5	способностью работать в команде, толерантно воспринимать социальные, культурные и личностные различия
ОК-6	способностью к самоорганизации и самообразованию
ОПК-1	готовностью сознавать социальную значимость своей будущей профессии, обладать мотивацией к осуществлению профессиональной деятельности
ОПК-5	владением основами профессиональной этики и речевой культуры
ПК-1	готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов
ПК-4	способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых учебных предметов
ПК-6	готовностью к взаимодействию с участниками образовательного процесса

Обучающийся, освоивший дисциплину (модуль):

Должен знать:

- родной язык в его литературной форме и диалектном разнообразии;
- систему и структуру родного языка, роль родного языка в современном обществе;
- особенности фонетических единиц родного языка, законы их функционирования;
- фонетическую и грамматическую систему, словарный состав, стилистические особенности родного языка;
- особенности лексических единиц родного языка, законы их функционирования;
- теоретический материал по синтаксису словосочетания, предложения и текста;

Должен уметь:

- описывать артикуляцию звуков родного языка;
- давать артикуляционную характеристику гласным и согласным звукам;
- выявлять компоненты лексического значения слова;
- определять основные способы словообразования;
- сопоставлять разные концепции и объяснять причины различной интерпретации однотипного языкового материала;
- анализировать языковые явления;

Должен владеть:

- литературными нормами родного языка.

- методикой разбора языкового явления.
- владеть навыками синтаксического анализа словосочетания, простого и сложных предложений разных типов, текста;

Должен демонстрировать способность и готовность:

- демонстрировать владения основными методами, способами и средствами получения, хранения, переработки информации;
- применять результаты освоения дисциплины в профессиональной деятельности.
- применять современных методов и приемов для решения актуальных проблем в области лингвистики;
- использовать основную терминологическую базу языкознания

2. Место дисциплины (модуля) в структуре ОПОП ВО

Данная дисциплина (модуль) включена в раздел "Б1.В.ОД.3 Дисциплины (модули)" основной профессиональной образовательной программы 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) (Родной язык и литература, иностранный язык)" и относится к обязательным дисциплинам.
Осваивается на 1, 2, 3, 4 курсах в 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 семестрах.

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

Общая трудоемкость дисциплины составляет 21 зачетных(ые) единиц(ы) на 756 часа(ов).

Контактная работа - 272 часа(ов), в том числе лекции - 118 часа(ов), практические занятия - 154 часа(ов), лабораторные работы - 0 часа(ов), контроль самостоятельной работы - 0 часа(ов).

Самостоятельная работа - 268 часа(ов).

Контроль (зачёт / экзамен) - 216 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины: экзамен во 2 семестре; экзамен в 3 семестре; экзамен в 4 семестре; экзамен в 5 семестре; экзамен в 6 семестре; зачет в 7 семестре; экзамен в 8 семестре.

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1 Структура и тематический план контактной и самостоятельной работы по дисциплине (модулю)

N	Разделы дисциплины / модуля	Семестр	Виды и часы контактной работы, их трудоемкость (в часах)			Самостоятельная работа
			Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Тел гыйлеменең аерым тармагы буларак фонетика.	2	2	2	0	
2.	Тема 2. Татар теленең авазлар системасы.	2	4	8	0	10
3.	Тема 3. Татар телендә аваз үзгәрешләре.	2	6	8	0	16
4.	Тема 4. Хәзерге татар әдәби теле просодикасы.	2	6	8	0	16
5.	Тема 5. Татар орфографиясе һәм орфоэпиясе.	2	4	8	0	10
6.	Тема 6. Лексикология. Аның тармаклары.	3	2	2	0	4
7.	Тема 7. Семасиология.	3	2	4	0	6
8.	Тема 8. Синонимия, антонимия, омонимия.	3	2	2	0	6
9.	Тема 9. Килеп чыгышы ягыннан татар теленең лексикасы.	3	2	2	0	4
10.	Тема 10. Кулланылыш дәрәҗәсе буенча татар теленең сүзлек составы.	3	2	2	0	4
11.	Тема 11. Ономастика.	3	2	2	0	4
12.	Тема 12. Фразеология.	3	2	4	0	4

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Разделы дисциплины / модуля	Семестр	Виды и часы контактной работы, их трудоемкость (в часах)			Самостоятельная работа
			Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
13.	Тема 13. Лексикография.	3	2	2	0	4
14.	Тема 14. Сүзъясалышы һәм аның тел белемендә тоткан урыны.	4	2	4	0	6
15.	Тема 15. Морфемика һәм аның тел белемендәге тоткан урыны.	4	4	4	0	8
16.	Тема 16. Сүзләрнең сүзъясалыш структурасы.	4	4	4	0	8
17.	Тема 17. Татар телендә сүз ясалу ысуллары.	4	4	4	0	8
18.	Тема 18. Төрле сүз төркемнәренең ясалышы	4	2	4	0	6
19.	Тема 19. Морфология. Татар телендә сүз төркемнәре. Сүзләрне төркемләү мәсъәләсе.	5	2	2	0	6
20.	Тема 20. Мөстәкыйль сүз төркемнәре.	5	2	2	0	6
21.	Тема 21. Сыйфат һәм аның үзенчәлекләре.	5	0	4	0	4
22.	Тема 22. Татар телендә рәвеш һәм аның үзенчәлекләре.	5	2	2	0	4
23.	Тема 23. Саннар һәм аларның төркемчәләре.	5	2	2	0	2
24.	Тема 24. Алмашлыкларның семантик һәм грамматик төркемчәләре.	5	2	2	0	4
25.	Тема 25. Исемләшү. Исемнән башка сүз төркемнәренең килеш һәм тартым белән төрләнеше.	5	2	4	0	4
26.	Тема 26. Затланышлы фигыльләр.	5	2	0	0	2
27.	Тема 27. Татар телендә ярдәмче фигыльләр.	5	2	2	0	4
28.	Тема 28. Модаль мәгънәләрне белдерә торган фигыль формалары.	6	2	2	0	8
29.	Тема 29. Затланышсыз фигыльләр.	6	4	6	0	10
30.	Тема 30. Аваз ияртемнәре. Модаль сүз төркемнәре. Хәбәрлек сүзләр.	6	4	6	0	10
31.	Тема 31. Бәйләгеч сүз төркемнәре.	6	6	6	0	8
32.	Тема 32. Синтаксиска караган гомуми мәсьәләләр.	7	2	0	0	2
33.	Тема 33. Җөмләдә сүзләр бәйләнеше.	7	2	4	0	4
34.	Тема 34. Сүзтезмә.	7	2	2	0	4
35.	Тема 35. Җөмләнең кисәкләргә традицион бүленеше.	7	2	2	0	4
36.	Тема 36. Җөмләнең иярчен кисәкләре.	7	2	2	0	6
37.	Тема 37. Аныклагыч һәм җөмләнең модаль кисәкләре.	7	2	2	0	4
38.	Тема 38. Җөмләнең синтагмаларга бүленеше.	7	2	2	0	4
39.	Тема 39. Аерымланган иярчен кисәкләр.	7	2	2	0	4
40.	Тема 40. Җөмләдә сүз тәртибе.	7	0	4	0	4

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Разделы дисциплины / модуля	Семестр	Виды и часы контактной работы, их трудоемкость (в часах)			Самостоятельная работа
			Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
41.	Тема 41. Өстәлмәләр.	8	2	0	0	
42.	Тема 42. Тезмә кушма җөмлә	8	2	2	0	6
43.	Тема 43. Иярченле кушма җөмлә.	8	2	2	0	6
44.	Тема 44. Иярчен җөмләләрне мәгънә ягыннан төркемләү. Ия һәм хәбәр җөмләләр.	8	2	2	0	6
45.	Тема 45. Тәмамлык һәм аергыч җөмлә үзенчәлекләре.	8	2	2	0	4
46.	Тема 46. Иярчен хәл җөмләләр.	8	2	2	0	
47.	Тема 47. Максат, шарт, кире җөмләләр.	8	2	2	0	4
48.	Тема 48. Аныклагыч җөмлә үзенчәлекләре.	8	2	2	0	4
49.	Тема 49. Катлаулы кушма җөмлә.	8	0	6	0	6
	Итого		118	154	0	268

4.2 Содержание дисциплины (модуля)

Тема 1. Тел гыйлеменең аерым тармагы буларак фонетика.

Тел гыйлеменең аерым тармагы буларак фонетика.

Фонетиканың өйрәнү объекты һәм предметы. Татар теле фонетикасын өйрәнү тарихы. Фонетист галимнәр һәм татар теле фонетикасына өлеш керткән шәхесләр. Сөйләм авазларын өч аспектта өйрәнү.

Фонетиканың теоретик әһәмияте дә зур. Һәрбер тел - иң беренче чиратта, авазлар теле. Авазлар телдәге төп берәмлекләрнең - морфемаларның, сүз, сүзтезмә, җөмләләрнең - материаль тышчасын тәшкил итәләр. Алардан тыш тел була алмый. Сүзләрнең мәгънәләре аваз тезмәләрендә реальләшә. Фонетика, тел тарихын, сүзләрнең килеп чыгышын, телләр кардәшлеген өйрәнгәндә, шулай ук зур роль уйный.

Тема 2. Татар теленең авазлар системасы.

Сөйләм аппараты. Аваз артикуляциясе. Татар вокализмы. Авазларның характеристикалары. Иҗек. Татар теле консонантизмы. Авазларның характеристикалары.

Сөйләм авазлары акустик яктан бер-берсеннән көче һәм югарылыгы белән генә түгел, тембры белән дә аерыла. Авазларның тембр ягыннан бизәлешен тирбәлә торган җисем тудырган өстәмә һава дулкыннары - обертоннар барлыкка китерә.

Акустик яктан авазлар шулай ук күләме, ягъни озынлыгы-кыскалыгы буенча да характерлана. Авазның озынлыгы анны әйтү өчен киткән вакыт белән билгеләнә һәм миллисекундлар белән үлчәнә.

Акустик яктан сузык һәм тартык авазлар тон һәм шауның катнашу-катнашмавы белән аерылалар. Сузык авазлар нигездә бары тоннан гына торалар, ә тартыкларны әйткәндә шау да катнаша.

Тема 3. Татар телендә аваз үзгәрешләре.

Татар телендә комбинатор һәм позицион аваз үзгәрешләре. Ассимиляция. Аккомодация. Диссимиляция. Аларның татар сөйләмендә үзенчәлекләре. Диахроник һәм синхроник вариантлары. Протеза, эпентеза, эпитеза, диэреза, апокопия, редукция.

Сөйләмдәге аваз үзгәрешләрен, ни сәбәпле булуларыннан чыгып, икегә бүлеп карыйлар: комбинатор үзгәрешләр, алар авазларның бер-берсенә тәэсире нәтиҗәсендә барлыкка киләләр; позицион аваз үзгәрешләре - авазларның сүздәге урынына, позициясенә мөнәсәбәтле рәвештә туалар.

Тема 4. Хәзерге татар әдәби теле просодикасы.

Татар телендә басым, аның төрләре. Интонация һәм аның компонентлары. Аларның сөйләмдәге роле. Басымның соңгы иҗеккә төшмәгән очраклар. Төп һәм өстәмә басым. Проклиза һәм энклиза, сандхи очракларда басым куелышы.

Билгеле булганча, татар теленең сүзләре башында да, ахырында да ике тартык янәшә килә алмый, шуңа күрә чит телдән кергән алынма сүзләрнең башында яки ахырында тартыклар группасы булса, ул сүзләрнең әйтелешен җиңеләйтү өчен өстәмә сузык аваз кушыла.

Тема 5. Татар орфографиясе һәм орфоэпиясе.

Татар теленең орфоэпик нормалары. Орфографиянең төп принциплары. Орфографик нормалар.

Телнең төп берәмлекләре булган фонемаларның составы, аларның сыйфатлары һәм билгеле бер фонетик шартлардагы үзгәрешләре орфоэпиядә карала. Бу мәсьәләләр, телнең аваз төзелешен тасвирлаганда, фонетикада да өйрәнелә. Орфоэпия әдәби әйтелеш нормаларын билгели. Әйтелеш нормасы төшенчәсендә аерым сүзләрнең, сүзләр тезмәсенең, аерым грамматик формаларның әйтелеше дә күз алдында тотыла.

Тема 6. Лексикология. Аның тармаклары.

Татар лексикологиясе фәне. Аның өйрәнү предметы, бурычлары һәм тарихы. Сүзнең төп билгеләре. Сүз һәм предмет. Сүз һәм төшенчә. Сүзнең мәгънәләре. Лексикологиянең тармаклары буларак семасиология, фразеология, лексикография, этимология, диалектология, ономастика һ.б.

Сүздә лексик, сүзьясалыш, грамматик (морфологик һәм синтаксик) һәм стилистик мәгънәләр аерылып чыга. Лексикологиядә лексик мәгънәләр өйрәнелә. Сүзнең лексик мәгънәсе конкрет һәм индивидуаль, һәр лексик мәгънәнең үз сүзе бар: урам, таң, карау, кичә, кызыл,

өч, теге һ.б

Тема 7. Семасиология.

Семасиология. Аның өйрәнелү объекты. Сүзнең лексик мәгънәсе һәм аның типлары. Лексик мәгънәләрнең чынбарлыктагы әйбер яки күренешләргә мөнәсәбәтле рәвештә төркемләнүе. Сүзнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре. Метафора, синекдоха, метонимия, функция буенча күчеш, табу һәм эвфемизмнар. Семасиология торләре.

Тема 8. Синонимия, антонимия, омонимия.

Синонимнар (лексик һәм грамматик синонимнар; идеографик, стилистик, абсолют, контекстуаль синонимнар), синонимик рәт, антонимнар (даими һәм контекстуаль антонимнар; оксюморон, катахреза) һәм омонимнар (татар телендә омонимнар ясалышлары, лексик-семантик һәм грамматик мәгънәләре, әйтелеш һәм ясалыш үзенчәлекләре буенча төрләре), аларның төрләре, барлыкка килү юллары, сөйләмдәге һәм матур әдәбияттагы рольләре.

Тема 9. Килеп чыгышы ягыннан татар теленең лексикасы.

Килеп чыгышы ягыннан татар теленең лексикасы. Татар телендә алынмалар (рус, рус теле аша кергән, гарәп, фин-угор алынмалары). Татар телендә токтан урыны. Телнең чисталыгына йогынтысы. Пуризм.

Теләсә кайсы телнең сүз байлыгы кешене уратып алган әйләнә-тирә дөнья турындагы белемнәрнең тасвирламасын теркәп барырга һәм аларны тел системасы ярдәмендә киләчәк буыннарга тапшырырга ярдәм итә, шуңа күрә сүз һәм аның мәгънәсен өйрәнү бик борынгыдан ук башланган. Антик чорда ук кешеләр сүзнең килеп чыгышы турында уйланганнар, аның номинатив, туры һәм күчерелмә мәгънәләре турында фикер йөрткәннәр (Цицерон, Платон, Аристотель һ.б.).

Тема 10. Кулланылыш дәрәҗәсе буенча татар теленең сүзлек составы.

Кулланылыш дәрәҗәсе ягыннан татар теленең лексикасы. Пассив һәм актив лексика. Тарихи сүзләр, архаизмнар һәм неологизмнар. Аларның төрләре. Хәзерге заманда кулланылышы. Искергән сүзләрнең стилистик вазифалары. Тел белеме һәм лексикология буенча хезмәтләрдә, гадәттә, әдәби телнең сүзлек составы килеп чыгышы, кулланылыш даирәсе һәм кулланылыш активлыгына карап төркемләнә һәм аларның һәркайсы аерым өйрәнелә. Кулланылыш даирәсе ягыннан телнең сүзлек составын иҗтимагый-территориаль яктан диалект лексикасына, социолингвистик яктан - терминологик, һөнәри, жаргон, арго төрләренә бүленеш сакланып килә.

Тема 11. Ономастика.

Топонимика һәм антропонимика. Лексик-семантик яктан топонимнарның төркемнәре. Кеше исемнәренең килеп чыгышы. Кушаматлар. Псевдонимнар. Татар исемнәренә башка телләрнең йогынтысы.

Ономастика- лексикологиянен ялгызлык исемнэрен ойрэнэ торган тармагы. Узенен берничэ тармагы: топонимика, антропонимика, зоонимика, космономика х.б.

Тема 12. Фразеология.

Татар фразеологиясе. Татар фразеологиясе өлкәсендә эшләүче галимнәр. Фразеологизмнарның төрләре, бер-берсеннән аерып тора торган билгеләре. Ирекле һәм тотрыклы сүзтезмәләренең аермасы.Фраезологияне гадэттэ тубэндэге тошенчэлэргэ булэлэр:

идиоиалар, фразеологие берэмлеклэр, фразеологик тезмэлэр, х.б.

Тема 13. Лексикография.

Татар лексикографиясе. Сүзлекләрнең төрләре. Энциклопедик һәм филологик сүзлекләр. Бер телле һәм күп телле сүзлекләр. аңлатмалы, тарихи, тулы, кыскача, әдәби тел, диалектологик, фразеологик, терминологик, орфографик, орфоэпик, язучылар теле, синонимик, антонимик һ.б.

Лексикография - сузлеклэр тозу теориясен хэм практикасын ойрэнэ.

Тема 14. Сүзъясалышы һәм аның тел белемендә тоткан урыны.

Сузьясалышы фәне, аның өйрәнү предметы һәм бурычлары: Озак вакытлар сүз ясалышы морфологиянең бер бүлеге буларак өйрәнелеп килде. Хәзерге вакытта исә сүз ясалышының аерым тел белеме тармагы булуы һәм аны мөстәкыйль өйрәнү кирәклеге дәлилләнә. Бу фикерләрне кире какмастан, татар телендә сүз ясалышының морфология белән бик күп уртак яклары булуын истә тотарга кирәк дип саныйбыз.

Татар телендә сүз ясалышының күп төрле ысуллары бар, һәм алар һәркайсы тел белеменең аерым тармагы белән бәйләнештә тора.

Тема 15. Морфемика һәм аның тел белемендәге тоткан урыны.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Морфемалар, аларның төрләре. Сүзнең мәгънәгә ия иң кечкенә берәмлеге буларак морфема. Аның төрләре: тамыр, кушымчалар. Кушымчаларның төрләре: сүз ясагыч һәм грамматик кушымчалар (форма ясагыч һәм сүзбәйләгеч кушымчалар). Үле кушымчалар. Сүз ясагыч кушымчаларның төрләре: исем, сыйфат, рәвеш, фигыль, алмашлык ясаучы кушымчалар. Форма ясагыч кушымчалар: исемдә сан, фигыльдә заман, юнәлеш, дәрәҗә, барлык-юклык кушымчалар.

Сүзбәйләгеч кушымчалар: исемнәрдә тартым, килеш, фигыльләрдә зат-сан кушымчалары.

Тема 16. Сүзләрнең сүзъясалыш структурасы.

Сүзнең грамматик һәм формаль күрсәткечләреннән башка булган өлеше - сүз ясалышы структурасын тәшкил итә. Нигезгә өстәлгән яки кушылган барлык нәрсә морфологик күрсәткечләр булып тора һәм ул морфологиядә өйрәнелә. Морфология һәм сүз ясалышы структуралары арасында тигезлек билгесе куеп булмый. Сүзнең грамматик һәм формаль күрсәткечләреннән башка булган өлеше - сүз ясалышы структурасын тәшкил итә.

Тема 17. Татар телендә сүз ясалу ысуллары.

Телдә сүз ясалу ысуллары бер генә төрле түгел. Татар теленең академик грамматикасында сүз ясалуның сигез төрле ысулын билгелиләр. Әлеге ысулларны икегә аералар:

- грамматик ысуллар;

- грамматик булмаган ысуллар.

Грамматик юл белән сүз ясалышының морфология, шулай ук синтаксис белән тыгыз мөнәсәбәттә булуы һәм аларны үзара бәйләнештә өйрәнү зарурлыгы түбәндәгеләр белән аңлатыла

Тема 18. Төрле сүз төркемнәренең ясалышы

Аонетик ысул белән ясалышы. Бу ысул белән сүзләр ясалышына телчеләрдән беренче булып Г.Алпаров игътибар итә. Фонетик сүзьясалышына шулай ук Ф.С.Фасеев һәм К.С.Сабиров та тукталалар. Татар телендә фонетик ысул белән сүзьясалышының түбәндәге алымнары бар:

1) аваз яки авазлар төшеп калу;

2) авазның яки авазларның чиратлашуы;

3) нигезнең палатальләшүе (нечкәрүе);

4) басым күчү.

Тема 19. Морфология. Татар телендә сүз төркемнәре. Сүзләрне төркемләү мәсъәләсе.

Морфология фәне. Аның өйрәнү предметы һәм бурычлары

Морфологиянең тел белеменең башка тармаклары белән бәйләнеше. Грамматик категория турында төшенчә, грамматик мәгънә, грамматик форма.

Татар телендә сүзләрне төркемләү принциплары: лексик-семантик, морфологик һәм синтаксик принциплар.

Татар телендә сүз төркемнәре.Сүз төркемнәренең үзара мөнәсәбәте. Исем- сыйфат мөнәсәбәте, сыйфат-рәвеш мөнәсәбәте.

Тема 20. Мөстәкыйль сүз төркемнәре.

Татар телендэ мостэкыйль суз торкемнэре: исем, сыйфат, сан, алмашлык, фигыль, рэвеш.

Исемләшү - үзлегеннән төрләнми торган сүз төркемнәренә хас күренеш. Исемләшү сыйфатлар, рәвешләр, саннар, кайбер алмашлыклар, сыйфат фигыльләр ачыклаган исем җөмлә эчендә кулланылмаса, яки әлеге сүз төркемнәре урыннарын алышса күзәтелә. Хәзерге заман сыйфат фигыль күплек санда кулланылган, җөмләдә ия буып килгән, чөнки ачыкланган исеме җөмләдә төшеп калган. Килеш - исемнәргә хас булган универссаль категория. Ул исемнәрне башка сүз төркемнәренә бәйли, алар арасында төрле грамматик мәгънәләр урнаштыра һәм исемнәрне төрле җөмлә кисәкләре итеп формалаштыра. Сан - предметның бер яки бердән күп булуын белдерә торган грамматик категория. Тартым - татар теленә хас булган үзенчәлекле грамматик категория. Ул предметның кайсы затка караганлыгын белдерә.

Тема 21. Сыйфат һәм аның үзенчәлекләре.

Сыйфатларның семантик төркемчәләре, исемләшүе, дәрәҗә формалары. Лексик-грамматик мәгънәсе буенча татар телендәге сыйфат предметның билгесен белдерә. Билгене белдерү мәгънәсе сыйфатларны башка сүз төркемнәреннән аерып тора. Аңа кеше һәм хайван, кош-кортларга хас булган тышкы һәм эчке билгеләрне белдерә торган сүзләр, урын-араны, күләм һәм форманы, төс һәм тәмне, урынга һәм вакытка мөнәсәбәттән килеп чыккан билгене, үтәүчедән аерылган эш-хәрәкәткә бәйле һ.б. билгеләрне белдергән сүзләр керә. Морфологик яктан сыйфатлар татар телендә төрләнмәүләре белән аерылып тора, ягъни аларга хас булган грамматик категорияләр юк. Предметларның саф билгесен белдерә торган асыл сыйфатларның төрле дәрәҗә формалары була. Синтаксик яктан караганда, сыйфатлар, җөмләдә исемне ачыклап, аергыч булалар.

Тема 22. Татар телендә рәвеш һәм аның үзенчәлекләре.

Рәвешләр лексик-грамматик мәгънәсе буенча эш-хәлнең яки билгенең билгесен белдерә. Морфологик яктан татар телендәге рәвешләр - төрләнми торган сүз төркеме, аның грамматик категорияләре юк. Тик кайбер рәвешләр чагыштыру яки артыклык дәрәҗәсендә кулланыла. Синтаксик яктан караганда, рәвешләр, сыйфат белән рәвешләрне ачыклап килә һәм җөмләдә төрле хәлләр булып килә. Рәвешләр, җөмлә ахырында килеп, хәбәр дә була. Кайбер рәвешләр исем белән бәйләнешкә керә ала һәм җөмләдә аергыч була.

Тема 23. Саннар һәм аларның төркемчәләре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Лексик-грамматик мәгънәсе буенча саннар предметның микъдарын, исәбе буенча билгесен белдерә. Саннар предметның сналу тәртибен, чамалап санауны яки төгәл булмаган якынча исәбен һ.б. мәгънәләрне белдерә. Саннар абстракт мәгънәдә дә кулланыла ала. Бу вакытта аларның саналмышы ягъни алар ачыклап килгән исеме булмый. Мондый саннар математик гамәлләр эшләгәндә кулланыла. Морфологик яктан телебездәге саннар исемне ачыклап килгәндә төрләнми.

Тема 24. Алмашлыкларның семантик һәм грамматик төркемчәләре.

Алмашлык. Алмашлык төркемчәләре.

Алмашлыкларны төркемләү, Алмашлыкларның мәгънә буенча төркемчәләре: зат алмашлыклары, күрсәтү алмашлыклары, сорау алмашлыклары, билгеләү алмашлыклары, билгесезлек алмашлыклары, юклык алмашлыклары, тартым алмашлыклары.

Ясалышлары буенча алмашлыкларның төрләре. Алмашлыкларга морфологик анализ.

Тема 25. Исемләшү. Исемнән башка сүз төркемнәренең килеш һәм тартым белән төрләнеше.

Исемләшү - үзлегеннән төрләнми торган сүз төркемнәренә хас күренеш. Исемләшү сыйфатлар, рәвешләр, саннар, кайбер алмашлыклар, сыйфат фигыльләр ачыклаган исем җөмлә эчендә кулланылмаса, яки әлеге сүз төркемнәре урыннарын алышса күзәтелә:

Телебездә исемнәрне ачыклап килә торган һәм үзлегеннән төрләнми торган сүз төркемнәре җөмләдә исемнән башка кулланыла ала. Бу исемләшү дип атала.

Тема 26. Затланышлы фигыльләр.

Фигыль. Затланышлы һәм затланышсыз фигыльләр.

Фигыльнең башлангыч формасы. Фигыль нең лексик-грамматик һәм лексик-семантик төркемнәре. Мөстәкыйль мәгънәле һәм ярдәмче фигыльләр.

Фигыльнең грамматик категорияләре: зат категориясе, наклонение категориясе, заман категориясе. Затланышлы фигыль формалары: хикәя фигыль, боерык фигыль, теләк фигыль, шарт фигыль. Юнәлеш категориясе:

төп юнәлеш, кайтым юнәлеше, уртаклык юнәлеше, йөкләтү юнәлеше, төшем юнәлеше. Дәрәҗә категориясе.

Тема 27. Татар телендә ярдәмче фигыльләр.

Татар телендә ярдәмче фигыльләр шактый күп һәм алар бик актив кулланыла. Без аларны берничә төркемгә бүлеп карый алабыз.

1. Фигыльләр ясый торган ярдәмче фигыльләр - кал, ит, кыл, бул һ.б. сүзләр.

2. Фигыль дәрәҗәләренең аналитик формаларын барлыкка китерә торган ярдәмче фигыльләр. Бу фигыльләр мөстәкыйль мәгънәле сүзләр буларак та кулланыла.

3. Мөстәкыйль мәгънәсе булмаган, ярдәмче буларак кына кулланыла торган фигыльләр

Тема 28. Модаль мәгънәләрне белдерә торган фигыль формалары.

Бу фигыльләр сөйләүченең чынбарлыкка төрле мөнәсәбәтен белдерә. Алар теләк, ният, ихтималлык, мөмкинлек, мөмкин түгеллек, тиешлек һ.б.

1. Теләкне белдерә, бер составлы җөмләдә хәбәр булып килә.

2. Теләк мәгънәсен белдереп, бер составлы җөмләдә хәбәр була, составындагы тартым кушымчасы үтәүче затка күрсәтә.

3. Ният итү, карар кылу мәгъәсендә килә, зат-сан кушымчасы ярдәмче фигыльдә була.

4. Мәҗбүрилек, кирәклек, үкенү, карар кылу, үткәнгә караган ният мәгънәләрен белдерә.

Тема 29. Затланышсыз фигыльләр.

1. Затланышсыз фигыльләргә гомуми характеристика. Сыйфат фигыль.

2. Рәвеш (хәл Исем фигыль - үтәүче заттан аерылган эш-хәрәкәтнең атамасын (исемен) белдерә торган затланышсыз фигыль формасы.

Рәвеш фигыль - эш-хәрәкәтнең үтәлү формасы яки вакыты буенча билгесен

Сыйфат фигыль. Сыйфат фигыль, рәвеш (хәл) фигыль, исем фигыль һәм инфинитив затланышсыз фигыльләр дип атала. Аларның барысына да хас булган уртак билгеләр бар. Мәктәп программасы буенча затланышсыз фигыльләрне дә төркемчәгә кертеп өйрәнәләр. Сыйфат фигыль Сыйфат фигыльләр эш-хәлне предметның билгесе итеп белдерә.

Тема 30. Аваз ияртемнәре. Модаль сүз төркемнәре. Хәбәрлек сүзләр.

Аваз ияртемнәре. Модаль сүз төркемнәре. Хәбәрлек сүзләр. Аваз ияртемнәре татар теленең сүзлек составында шактый зур урын алып тора Бу сүзләр эмоциональ-экспрессив лексикага карый. Аваз ияртемнәре соңгы елларда мөстәкыйль сүз төркемнәренә кертеп өйрәнелә башлады. Алар арасында тормыштагы төрле әйберләргә охшатып ясалган түбәндәге сүзләр бар: а) предмет хәрәкәте тавышына; ә) кеше хәрәкәте тавышына; б) хайван һәм кош-корт тавышына; в) техника тавышына; г) табигать күренешләре тавышларына. Морфологик яктан бу сүз төркеме төрләнмәве белән аерылып тора. Синтаксик яктан алар, фигыльләрне ачыклап килеп, төрле җөмлә кисәкләре була. Аваз ияртемнәре ике төрле була: тавыш тасвирлары һәм образ тасвирлары.

Тема 31. Бәйләгеч сүз төркемнәре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Бәйлекләр һәм бәйлек сүзләр. Бәйлекләр белән теркәгечләр бәйләгеч сүз төркемнәре дип йөртелә, чөнки алар сүзләрне яки җөмләләрне бәйли. Алар мөстәкыйль сүз төркемнәреннән бик нык аерылып тора. Бәйлек белән теркәгечләрнең атау функциясе юк. Бу сүзләрнең лексик мәгънәсе дә юк. Бәйлек белән теркәгечләргә морфологик категорияләр хас түгел, алар төрләнмиләр. Бу сүзләр үзләре генә җөмлә кисәге дә булмый (теркәгеч сүзләрдән башкалары). Бәйлек белән бәйлек сүзләр җөмлә кисәкләре составында килә

Тема 32. Синтаксиска караган гомуми мәсьәләләр.

Синтаксис һәм логика фәннәре арасында, сөйләм һәм фикерләү арасында мөнәсәбәт. Сөйләм һәм фикерләүнең төп берәмлекләре буларак җөмлә һәм хөкемләү. Алар арасында мөнәсәбәт. Җөмлә кисәкләре һәм хөкемләү кисәкләре арасында мөнәсәбәт: субъект, предикат, бәйләү (связь), объект, атрибут төшенчәләре һәм ия, хәбәр, тәмамлык, аергыч, хәл, аныклагач төшенчәләре. Субъект белән ия, үтәүче белән предикат, хәбәр белән процесс арасында мөнәсәбәт.

Синтаксис һәм аның төп өйрәнү объекты сөйләм төзелеше. Сөйләм, фикер, чынбарлык, сөйләүче, тыңлаучы төшенчәләренә аңлатма. Сөйләмнең төп үзенчәлекләре ? хәбәрлек (сөйләм эчтәлегенең чынбарлыкка мөнәсәбәте), модальлек (тыңлаучының чынбарлыкка һәм башка синтаксик төшенчәләргә мөнәсәбәте).

Сөйләм берәмлекләре: текст, гади җөмлә, кушма җөмлә, сүзтезмә, сүз, җөмлә кисәге. Шуларның ук синтаксик берәмлекләр дип аталуы.

Синтаксис фәнендә төрле юнәлешләр: логик (универсаль), семантик, формаль синтаксислар. Коммуникатив синтаксис. Контрастив синтаксис. Грамматик синтаксис. Грамматик синтаксисның төп бүлекләре: гади җөмлә синтаксисы, кушма җөмлә синтаксисы, текст синтаксисы. Сүзтезмә синтаксисының җөмлә синтаксисы эчендә генә карала алуы.

Җөмләгә билгеләмә. Җөмләнең төп үзенчәлеге булган хәбәрлек һәм модальлекнең белдерелүе.

Тема 33. Җөмләдә сүзләр бәйләнеше.

Сүзләрнең синтаксик бәйләнеше. Сөйләмне оештыручы төп бәйләнеш буларак ияртүле бәйләнеш. Ияртүле бәйләнеш нәтиҗәсе буларак тезүле бәйләнеш. Тезүле бәйләнешне белдерүче чаралар.

Ияртүле бәйләнешнең җөмлә оештырудагы рольләре буенча төрләре. Җөмлә барлыкка китерүче бәйләнеш буларак хәбәрлекле мөнәсәбәт. Җөмләне җәенкеләндерүче бәйләнеш буларак тәгәлләүле (ачыклаулы) һәм аныклаулы мөнәсәбәт. Хәбәрлекле мөнәсәбәтне белдерүче чаралар. Тәгәлләүле мөнәсәбәтне белдерүче чаралар. Аныклаулы мөнәсәбәтне белдерүче чаралар.

Ияртүле бәйләнешнең традицион бүленеше: ярашу, башкарылу, янәшәлек.

Сүзләр бәйләнешен өйрәнү тәртибе: сүзтезмәләргә аерып һәм җөмләне кисәкләргә бүлеп өйрәнү.

Тема 34. Сүзтезмә.

өнәсәбәткә нигезләнеп төзелгән синтаксик берәмлек буларак сүзтезмә. Сүзтезмәләрне өйрәнү тарихы. Сүзтезмәләрнең сүз белән охшаш яклары һәм аермалары. Сүзтезмәләрнең җөмлә белән мөнәсәбәте. Сүзтезмәләрне төркемләү принциплары. Тәгәлләүле м

Сүз бәйләнешенең характерыннан чыгып караганда, сүзтезмәләрнең төрләре: ирекле һәм тотрыклы сүзтезмәләр. Аларның бер-берсенә охшаш һәм аермалы яклары.

Гади сүзтезмәләр. Катлаулы сүзтезмәләр һәм аларның типик төрләре.

Сүзтезмәләрне өйрәнүдән максат. Өйрәнү максатыннан чыгып, сүзтезмәләрне төркемләү.

Сүзтезмәләрне ияртүче кисәктән чыгып төркемләү.

Исем сүзтезмәләр. Ияртүче кисәккә карап, исем сүзтезмәләрнең төп төрләре: исемле исем сүзтезмә, фигыльле исем сүзтезмә, сыйфатлы исем сүзтезмә, санлы исем сүзтезмә һәм аларның төп үзенчәлекләре.

Фигыль сүзтезмәләр. Ияртүче кисәкнең кайсы сүз төркеменнән булуына карап, фигыль сүзтезмәләрнең күбрәк очрый торган төркемнәре: исемле фигыль сүзтезмә, фигыльле фигыль сүзтезмә, рәвешле һәм сыйфатлы фигыль сүзтезмә, алмашлыклы фигыль сүзтезмә һәм аларныц төп үзенчәлекләре.

Сыйфат сүзтезмәләр һәм аларның үзенчәлекләре. Ияртүче кисәккә карап, сүзтезмәләрнең башка төрләре һәм аларның үзенчәлекләре.

Җөмләләрне сүзтезмәләргә таркату алымнары.

Тема 35. Җөмләнең кисәкләргә традицион бүленеше.

Җөмлә кисәкләренең логик-грамматик бүленеше. Җөмләне кисәкләргә бүлүнең сүзләр бәйләнешен өйрәнүдә тоткан әһәмияте. Җөмлә кисәкләрен өйрәнүнең торышы. Сүзләр бәйләнешеннән чыгып, җөмләдә беренче, икенче һәм өченче дәрәҗәдәге кисәкләрне билгеләү мәсьәләсе. Җөмләнең баш, иярчен һәм модаль кисәкләргә бүленеше. Гади сөйләм тәэсире буларак өстәлмәләрнең активлашуы.

Баш кисәкләр

Баш кисәкләрнең хәбәрлек оештырулары, сөйләм төзүдә беренче дәрәҗәдәге рольне уйнаулары. Ике баш кисәкнең хәбәрлекле мөнәсәбәткә керүе яки хәбәрлекнең бер генә баш кисәктә бирелүе.

Җөмләнең баш кисәге ? ия. Иянең төп билгеләре. Гади ия, тезмә ия. Иянең белдерелүе һәм аның төп мәгънәләре.

Җөмләнең икенче баш кисәге ? хәбәр. Хәбәрнең барлык сүз төркемнәре белән дә бирелә алуы. Тарихи үсеше ягыннан хәбәрне исем хәбәр һәм фигыль хәбәрләргә аеру. Гади хәбәр. Тезмә хәбәр. Кушма хәбәр.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Исем хәбәрләр. Гади һәм тезмә хәбәрләр, аларның тарихи формалашулары. Кушма исем хәбәрләр, аларның төрләре һәм мәгънәләре.

Фигыль хәбәрләр. Гади һәм тезмә фигыль хәбәрләр, аларның төрләре. Кушма фигыль хәбәрләр. Сөйләүченең процесска мөнәсәбәтен белдерүче кушма фигыль хәбәрләр. Процессның ничек һәм ни дәрәҗәдә үтәлүен белдерүче кушма фигыль хәбәрләр. Процессның сөйләү моментына мөнәсәбәтен белдерүче кушма фигыль хәбәрләр. Эзлекле яки параллель процессларны белдерүче кушма фигыль хәбәрләр.

Ия белән хәбәрнең үзара бәйләнеше һәм бу бәйләнешне белдерүче чаралар. Фигыль хәбәрнең ия белән затта ярашуы. Санда ярашуның үзенчәлекләре. Исем

Тема 36. Җөмләнең иярчен кисәкләре.

. Иярчен кисәкләрне төркемләү принциплары. Тәгәлләүле мөнәсәбәткә кергән сүзләрнең иярүчесе буларак аергыч, тәмамлык, хәл, аларның сөйләм оештыруда икенче дәрәҗәдәге рольне уйнаулары.

Аергыч һәм аның төп билгеләре. Исем белән бирелгән аергычлар һәм аларның аерылмышка бәйләнү юллары. Сыйфатлар, рәвешләр, саннар, хәбәрлек сүзләр белән бирелгән аергычлар һәм аларның аерылмышка бәйләнү юллары. Фигыльләр белән бирелгән аергычлар һәм аларның аерылмышка бәйләнү юллары.

Тәмамлык һәм аның үзенчәлекләре, төрләре. Туры тәмамлык, аның бирелеше һәм ияртүче кисәккә бәйләнү юллары. Кыек тәмамлык һәм аның бирелеше. Кыек тәмамлыкның мәгънәләре һәм ияртүче кисәккә бәйләнү юллары. Кыек тәмамлыклар һәм урын хәлләрен аеру мәсьәләсе.

Тема 37. Аныклагыч һәм җөмләнең модаль кисәкләре.

Аныклагычларның үзенчәлекләре. Аныклагычның урыны һәм анықланмышка бәйләнү юллары. Аныклагычның барлык җөмлә кисәкләрен дә аныклап килә алуы. Аныклагычның сөйләм төзүдә өченче дәрәҗәдәге роль уйнавы. Фигыльдән башка сүзләр белән бирелгән аныклагычлар. Мәгънә күләме аныкланмыш мәгънәсе белән бер үк булган аныклагыч һәм аның аныкланмышка бәйләнү юллары. Мәгънә күләме аныкланмыш мәгънәсеннән таррак булган аныклагыч һәм аның аныкланмышка бәйләнү юллары. Фигыльләр белән бирелгән аныклагычлар, аларның төп үзенчәлекләре һәм аныкланмышка бәйләнү юллары. Аныклагычлар янында тыныш билгеләре.

Модаль кисәкләрнең төп үзенчәлекләре, аларның төрләре. Җөмлә эчтәлегенә мәгънә һәм форма ягыннан бәйләнгән булулары.

Эндәш сүз һәм аның бирелеше, аның янында тыныш билгеләре.

Кереш сүз һәм аның бирелеше, мәгънәләре. Кереш сүзләрне белдерүләреннән һәм мәгънәләреннән чыгып төркемләү.

Тема 38. Җөмләнең синтагмаларга бүленеше.

Синтагма турында төшенчә, аның өйрәнелү дәрәҗәсе. Синтагмаларга бүленешнең мәгънә белдерүдә катнашуы. Синтагма, сөйләм такты, сулыш группасы һәм цезура. Синтагма һәм сүзтезмә. Җөмлә кисәкләренең аерым синтагма төзи алмый торган очраклары. Җөмлә кисәкләренең аерым синтагма төзи торган очраклары.

Актуаль кисәкләр. Актуаль кисәкләргә бүленеш турында төшенчә. Сөйләм яңалыгы һәм сөйләм предметы, аларның хөкемләүдәге субъект һәм предикат белән мөнәсәбәте. Актуаль кисәкләрнең (сөйләм предметы һәм сөйләм яңалыгының) урыны. Актуаль кисәкләрнең белдерелү юллары. Актуаль кисәкләргә бүленеш һәм телне практик куллану.

Тема 39. Аерымланган иярчен кисәкләр.

Синтагма һәм аерымлану арасында охшаш һәм аермалы яклар. Аерымлану синтагманың язуда тыныш билгесе белән күрсәтелгән очрагы. Аерымланган аергычлар,ттәмамлыклар һәм аларның аерымлануы өчен шартлар. Аерымланган хәлләр һәм аларның 8 төре. Аерымлануның төп шартлары. Аныклагычларның башлыча аерымланган булуы.

Тема 40. Җөмләдә сүз тәртибе.

Сөйләмдә сүз тәртибенең роле. Төрле стильләрдә сүз тәртибен белдерүче факторлар. Гадәти язма сөйләмдә сүз тәртибен билгеләүче факторлар. Тойгылы язма сөйләмдә һәм шигъри сөйләмдә сүз тәртибен билгеләүче факторлар. Гади сөйләмдә сүз тәртибен билгеләүче факторлар. Сүз тәртибенең функцияләре. Сүз тәртибенең стилистик функциясе.

Тема 41. Өстәлмәләр.

Мөстәкыйль булмаган җөмләләр арасындагы бәйләнешне өйрәнү һәм кушма җөмлә. Кушма җөмләләрне өйрәнү тарихы.

Кушма җөмләләрне төркемләү принциплары. Кушма җөмләләрне компонентлар саныннан чыгып төркемләү. Кушма җөмләләрне бәйләнеш төреннән, төзелешеннән чыгып төркемләү. Кушма җөмләләрне мәгънәләреннән (функцияләреннән чыгып) төркемләү.

Җөмләләр арасында структур һәм мәгънәви бәйләнеш. Җөмләләр арасында грамматик бәйләнеш һәм аның төрләре. Тезүле бәйләнешне белдерүче чаралар: тезү интонациясе һәм тезүче теркәгечләр. Ияртүче бәйләнешне белдерүче чаралар: кушымчалар, бәйлек сүзләр, фигыль формасы, бәйлек һәм бәйлек сүзләр, янәшә торып иярү; мөнәсәбәтле сүзләр, теркәгеч һәм теркәгеч сүзләр, көттерү һәм аныклау интонациясе. Бәйләүче чараларның һәркайсына хас төп үзенчәлекләр.

Тема 42. Тезмә кушма җөмлә

Тезмә кушма җөмлә үзенчәлекләре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Тезмә кушма җөмләләрне төзелешеннән чыгып төркемләү. Тезмә кушма җөмләләрне оештыруда интонациянең роле. Тезмә кушма җөмләләрне оештыруда катнаша торган теркәгечләр. Тезмә кушма җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре. Тезмә кушма җөмләләрнең төп бәйләүче чаралары.

Тезмә кушма җөмләдә тыныш билгеләре.

Тема 43. Иярченле кушма җөмлә.

Иярченле кушма җөмлә үзенчәлекләре. Иярчен җөмләләрне билгеләү һәм бу турыдагы карашлар.

Иярченле кушма җөмләләрне төзелешеннән чыгып төркемләү: синтетик иярченле кушма җөмләләр һәм аналитик иярченле кушма җөмләләр. Аларның төп үзенчәлекләре: бәйләүче чараның иярчен җөмләдәге хәбәр составында тору-тормавы, иярчен җөмләнең чагыштырмача тәмамланган төсмер алу-алмавы, бәйләүче чараның компонентлар чиген билгеләү өчен нигез була алуы һәм нигез була алмавы, компонентларның урынына бәйле үзенчәлекләр, иярчен җөмләдәге баш кисәкләрнең ярашу-ярашмавы, башка телләрдәге төзелешкә охшау-охшамау һ. б.

Аналитик һәм синтетик кушма җөмләләрнең үзара синонимлыгы. Кушма җөмләләрне бер төзелештән икенче төзелешкә үзгәртү принциплары: мәгънә мөнәсәбәтен һәм функцияне саклау, шул ук лексик берәмлекләр белән эш итү, кушма җөмләнең гади җөмләгә күчү мөмкинлеге

Тема 44. Иярчен җөмләләрне мәгънә ягыннан төркемләү. Ия һәм хәбәр җөмләләр.

Ия һәм хәбәр җөмлә үзенчәлекләре, аның баш җөмләгә бәйләнү юллары. Иярчен ия җөмләләрнең аналитик һәм синтетик төрләре. Ия җөмләләрнең ялгызак мөнәсәбәтле сүзләр белән бәйләнеше. Бәйләүче чарасы парлы мөнәсәбәтле сүзләр булган ия җөмләләр. Көттерү паузасы белән бәйләнгән ия җөмләләр. Аналитик хәбәр җөмләләрнең бәйләүче чарарлары булып, мөнәсәбәтле сүзләр, көттерү паузасы.

Тема 45. Тәмамлык һәм аергыч җөмлә үзенчәлекләре.

Тәмамлык җөмлә үзенчәлекләре, аның баш җөмләгә бәйләнү юллары. Аергыч җөмлә үзенчәлекләре, аның баш җөмләгә бәйләнү юллары. Аналитик һәм синтетик төзелешле тәмамлык һәм аергыч җөмләләр. Аналитик тәмамлык һәм аергыч җөмләләрнең ялгызак һәм парлы мөнәсәбәтле сүзләр белән бәйләнеше. Көттерү паузасы белән бәйләнгән тәмамлык һәм аергыч җөмләләр. Килеш кушымчылары белән бәйләнгән тәмамлык һәм аергыч җөмләләр.

Тема 46. Иярчен хәл җөмләләр.

Хәл җөмлә төрләре һәм аларның баш җөмләгә бәйләнү юллары. Вакыт, урын җөмлә үзенчәлекләре, рәвеш, күләм, сәбәп җөмләләр һәм аларның баш җөмләгә бәйләнү юллары. Аналитик төзелешле хәл җөмләләрнең ялгызак һәм парлы мөнәсәбәтле сүзләр, көттерү паузасы белән бәйләнеше. Синтетик типтагы хәл җөмләләрнең бәйлекләр һәм катлаулы кушымчалар белән бәйләнеше.

Тема 47. Максат, шарт, кире җөмләләр.

Максат, шарт, кире җөмләләр һәм аларның баш җөмләгә бәйләнеш юллары. Аналитик төзелешле максат, шарт, кире хәл җөмләләрнең ялгызак һәм парлы мөнәсәбәтле сүзләр, көттерү паузасы белән бәйләнеше. Синтетик типтагы максат, шарт, кире хәл җөмләләрнең бәйлекләр һәм катлаулы кушымчалар һәм янәшелек юлы белән бәйләнеше.

Тема 48. Аныклагыч җөмлә үзенчәлекләре.

Аныклагыч җөмлә үзенчәлекләре, аның баш җөмләгә бәйләнеш юллары. Кереш җөмләләр, аларның төп үзенчәлекләре һәм төрләре ("Керешмә" проблемасы). Аныклагыч җөмләләрнең аныклаучы теркәгеч һәм аныклау интонациясе белән бәйләнеше. Аныклагыч җөмләләр янында тыныш билгеләре. Кереш җөмләләрнең кушма җөмлә составындагы урыннары.

Тема 49. Катлаулы кушма җөмлә.

Катлаулы кушма җөмлә төрләре: күп тезмәле җөмлә, күп иярченле җөмлә һәм катнаш катлаулы җөмлә. Күп тезмәле җөмлә структурасы. Күп иярченле җөмлә структурасы: тиңдәш ияргле җөмлә, тиңдәш түгел ияргле җөмлә, бер-бер артлы ияргле һәм берничә төр ияргле җөмлә. Катнаш катлаулы җөмлә структурасы. Катлаулы җөмләләрдә тыныш билгеләре.

5. Перечень учебно-методического обеспечения для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)

Самостоятельная работа обучающихся выполняется по заданию и при методическом руководстве преподавателя, но без его непосредственного участия. Самостоятельная работа подразделяется на самостоятельную работу на аудиторных занятиях и на внеаудиторную самостоятельную работу. Самостоятельная работа обучающихся включает как полностью самостоятельное освоение отдельных тем (разделов) дисциплины, так и проработку тем (разделов), осваиваемых во время аудиторной работы. Во время самостоятельной работы обучающиеся читают и конспектируют учебную, научную и справочную литературу, выполняют задания, направленные на закрепление знаний и отработку умений и навыков, готовятся к текущему и промежуточному контролю по дисциплине.

Организация самостоятельной работы обучающихся регламентируется нормативными документами, учебно-методической литературой и электронными образовательными ресурсами, включая:

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по образовательным программам высшего образования - программам бакалавриата, программам специалитета, программам магистратуры (утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 5 апреля 2017 года №301)

Письмо Министерства образования Российской Федерации №14-55-996ин/15 от 27 ноября 2002 г. "Об активизации самостоятельной работы студентов высших учебных заведений"

Устав федерального государственного автономного образовательного учреждения "Казанский (Приволжский) федеральный университет"

Правила внутреннего распорядка федерального государственного автономного образовательного учреждения высшего профессионального образования "Казанский (Приволжский) федеральный университет"

Локальные нормативные акты Казанского (Приволжского) федерального университета

6. Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)

Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю) включает оценочные материалы, направленные на проверку освоения компетенций, в том числе знаний, умений и навыков. Фонд оценочных средств включает оценочные средства текущего контроля и оценочные средства промежуточной аттестации.

В фонде оценочных средств содержится следующая информация:

- соответствие компетенций планируемым результатам обучения по дисциплине (модулю);
- критерии оценивания сформированности компетенций;
- механизм формирования оценки по дисциплине (модулю);
- описание порядка применения и процедуры оценивания для каждого оценочного средства;
- критерии оценивания для каждого оценочного средства;
- содержание оценочных средств, включая требования, предъявляемые к действиям обучающихся, демонстрируемым результатам, задания различных типов.

Фонд оценочных средств по дисциплине находится в Приложении 1 к программе дисциплины (модулю).

7. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Освоение дисциплины (модуля) предполагает изучение основной и дополнительной учебной литературы. Литература может быть доступна обучающимся в одном из двух вариантов (либо в обоих из них):

- в электронном виде - через электронные библиотечные системы на основании заключенных КФУ договоров с правообладателями;
- в печатном виде - в Научной библиотеке им. Н.И. Лобачевского. Обучающиеся получают учебную литературу на абонементе по читательским билетам в соответствии с правилами пользования Научной библиотекой.

Электронные издания доступны дистанционно из любой точки при введении обучающимся своего логина и пароля от личного кабинета в системе "Электронный университет". При использовании печатных изданий библиотечный фонд должен быть укомплектован ими из расчета не менее 0,5 экземпляра (для обучающихся по ФГОС 3++ - не менее 0,25 экземпляра) каждого из изданий основной литературы и не менее 0,25 экземпляра дополнительной литературы на каждого обучающегося из числа лиц, одновременно осваивающих данную дисциплину.

Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля), находится в Приложении 2 к рабочей программе дисциплины. Он подлежит обновлению при изменении условий договоров КФУ с правообладателями электронных изданий и при изменении комплектования фондов Научной библиотеки КФУ.

8. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети "Интернет", необходимых для освоения дисциплины (модуля)

информационно-методическая интернет-поддержка учителей - http://www.ipkro.isu

информационные технологии в образовании - http://ito.bitpro.ru/

Электронный курс по современному татарскому языку: - http://bars.kpfu.ru/course/

9. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)

Вид работ	Методические рекомендации
лекции	Лекция является для студента не только одним из источников научной информации, но и способствует формированию у студентов системы знаний, развитию мышления, самостоятельности как качества личности. Она содержит не только богатое содержание, но и должна быть убедительной и точной. Цель - данных методических рекомендаций - помочь преподавателям в разработке лекций по курсу дисциплины, а студентам - в работе над текстом лекции. Задачи настоящих рекомендаций состоят в том, чтобы ознакомить преподавателя с характеристикой лекций, их классификацией, приемами отбора материала, алгоритмом подготовки к чтению лекции, правилами чтения лекций. Многие преподаватели испытывают определенные трудности не только в разработке лекционного курса, но и его реализации. Данные методические рекомендации позволят преподавателям усовершенствовать технологию своей работы над лекционным курсом, обеспечивающим базовые и профессиональные знания будущих специалистов, в избранных ими областях литературоведении. Лекция является одной из активных форм обучения и реализует следующие функции: - Вооружение студента информационно-познавательными и методическими знаниями, умениями и навыками; - Вооружение умениями отбирать содержание материала в соответствии с логикой предмета или научными открытиями; -Формирование потребности расширения своих знаний и превращение их в способы практической деятельности. Отличительными чертами лекции являются большая значимость, важность темы, научная строгость, логическая последовательность изложения и достоверность учебного материала, связь с современностью и будущей профессиональной деятельностью, структура устного изложения (вводная, основная и заключительная), доступность и убедительность изложения, культура речи преподавателя, техника изложения. Лекция способствует формированию у студентов системы знаний, развитию у них логического мышления и самостоятельности как качества личности.
практические занятия	Работа на практических занятиях предполагает активное участие в дискуссиях. Для подготовки к занятиям рекомендуется выделять в материале проблемные вопросы, затрагиваемые преподавателем в лекции, и группировать информацию вокруг них. Желательно выделять в используемой литературе постановки вопросов, на которые разными авторам могут быть даны различные ответы. На основании постановки таких вопросов следует собирать аргументы в пользу различных вариантов решения поставленных проблем. В текстах авторов, таким образом, следует выделять следующие компоненты: - постановка проблемы; - варианты решения; - аргументы в пользу тех или иных вариантов решения. На основе выделения этих элементов проще составлять собственную аргументированную позицию по рассматриваемому вопросу. При работе с терминами необходимо обращаться к словарям, в том числе доступным в Интернете, например, на сайте http://dic.academic.ru.
самостоя-тельная работа	Самостоятельная работа является одним из видов учебной деятельности обучающихся, способствует развитию самостоятельности, ответственности и организованности, творческого подхода к решению проблем учебного и профессионального уровня. Самостоятельная работа проводится с целью: систематизации и закрепления полученных теоретических знаний и практических умений обучающихся; углубления и расширения теоретических знаний; формирования умений использовать специальную литературу; развития познавательных способностей и активности обучающихся: творческой инициативы, ответственности и организованности; формирования самостоятельности мышления, способностей к саморазвитию, самосовершенствованию и самореализации; развития исследовательских умений. Аудиторная самостоятельная работа по учебной дисциплине на учебных занятиях под непосредственным руководством преподавателя и по его заданию. Внеаудиторная самостоятельная работа выполняется по заданию преподавателя без его непосредственного участия. Виды заданий для внеаудиторной самостоятельной работы, их содержание и характер могут иметь вариативный и дифференцированный характер, учитывать специфику изучаемой учебной дисциплины, индивидуальные особенности обучающегося. Контроль самостоятельной работы и оценка ее результатов организуется как единство двух форм: - самоконтроль и самооценка обучающегося; - контроль и оценка со стороны преподавателя.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Вид работ	Методические рекомендации
экзамен	Экзамен нацелен на комплексную проверку освоения дисциплины. Обучающийся получает вопрос (вопросы) либо задание (задания) и время на подготовку. Экзамен проводится в устной, письменной или компьютерной форме. Оценивается владение материалом, его системное освоение, способность применять нужные знания, навыки и умения при анализе проблемных ситуаций и решении практических заданий.
зачет	Зачёт нацелен на комплексную проверку освоения дисциплины. Обучающийся получает вопрос (вопросы) либо задание (задания) и время на подготовку. Зачёт проводится в устной, письменной или компьютерной форме. Оценивается владение материалом, его системное освоение, способность применять нужные знания, навыки и умения при анализе проблемных ситуаций и решении практических заданий.

10. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)

Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем, представлен в Приложении 3 к рабочей программе дисциплины (модуля).

11. Описание материально-технической базы, необходимой для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)

Материально-техническое обеспечение образовательного процесса по дисциплине (модулю) включает в себя следующие компоненты:

Помещения для самостоятельной работы обучающихся, укомплектованные специализированной мебелью (столы и стулья) и оснащенные компьютерной техникой с возможностью подключения к сети "Интернет" и обеспечением доступа в электронную информационно-образовательную среду КФУ.

Учебные аудитории для контактной работы с преподавателем, укомплектованные специализированной мебелью (столы и стулья).

Компьютер и принтер для распечатки раздаточных материалов.

Мультимедийная аудитория.

12. Средства адаптации преподавания дисциплины к потребностям обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

При необходимости в образовательном процессе применяются следующие методы и технологии, облегчающие восприятие информации обучающимися инвалидами и лицами с ограниченными возможностями здоровья:

- создание текстовой версии любого нетекстового контента для его возможного преобразования в альтернативные формы, удобные для различных пользователей;
- создание контента, который можно представить в различных видах без потери данных или структуры, предусмотреть возможность масштабирования текста и изображений без потери качества, предусмотреть доступность управления контентом с клавиатуры;
- создание возможностей для обучающихся воспринимать одну и ту же информацию из разных источников - например, так, чтобы лица с нарушениями слуха получали информацию визуально, с нарушениями зрения - аудиально;
- применение программных средств, обеспечивающих возможность освоения навыков и умений, формируемых дисциплиной, за счёт альтернативных способов, в том числе виртуальных лабораторий и симуляционных технологий;
- применение дистанционных образовательных технологий для передачи информации, организации различных форм интерактивной контактной работы обучающегося с преподавателем, в том числе вебинаров, которые могут быть использованы для проведения виртуальных лекций с возможностью взаимодействия всех участников дистанционного обучения, проведения семинаров, выступления с докладами и защиты выполненных работ, проведения тренингов, организации коллективной работы;
- применение дистанционных образовательных технологий для организации форм текущего и промежуточного контроля;
- увеличение продолжительности сдачи обучающимся инвалидом или лицом с ограниченными возможностями здоровья форм промежуточной аттестации по отношению к установленной продолжительности их сдачи:
- продолжительности сдачи зачёта или экзамена, проводимого в письменной форме, - не более чем на 90 минут;
- продолжительности подготовки обучающегося к ответу на зачёте или экзамене, проводимом в устной форме, - не более чем на 20 минут;
- продолжительности выступления обучающегося при защите курсовой работы - не более чем на 15 минут.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВО и учебным планом по направлению 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)" и профилю подготовки "Родной язык и литература, иностранный язык".

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Приложение 2
к рабочей программе дисциплины (модуля)
Б1.В.ОД.3 Родной язык

Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Год начала обучения по образовательной программе: 2017

Основная литература:

1. Мөхиярова, Р.Х. XX гасыр ахыры - XXI гасыр башы татар әдәби теле лексикасы. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2009. - 183 б.
-19 экз.
2. Ганиев, Ф.Ә. Хәзерге татар әдәби телендә сүзьясалышы. - 3 нче басма. - Казан : Мәгариф, 2009. - 271б. - 410-00.
- 15 экз.
3.Галләмов,Ф.Г. Татар синтаксисыннан очерклар / Ф.Г.Галләмов. - Алабуга : АДПУ нәшр., 2009. - 228б. - 155-00. - 25 экз.
4. Галлямов,Ф.Г. Сочинительные конструкции в татарском языке / Ф.Г.Галлямов. - Елабуга : Изд-во ЕГПУ, 2009. - 176с. - 130-00. - 27 экз.
5. Галләмов,Ф.Г. Татар телендә кабатлаулар / Ф.Г.Галләмов. - Алабуга : АДПУ нәшр., 2009. - 104б. - 65-00. - 25 экз.
6. Абдуллина, Р.С. Хәзерге татар теленең орфографиясе һәм орфоэпиясе : Югары һәм урта махсус уку йортлары студентлары өчен уку әсбабы. - Казан : Мәгариф, 2009. - 239 б. - 145-00;90-74.
- 31 экз.
7. Харисова Ч.М. Электронный курс по современному татарскому языку: морфемика, словообразование, морфология. /Электронная версия курса: http://bars.kpfu.ru/course/view.php?id=1648
8. Сибгаева Ф.Р. Татар теле (гомуми мәгълүмат, күнегүләр, контроль тестлар). Югары уку йортлары ҿчен укыту кулланмасы. - Казан: Вестфалика, 2011. - 44 б. - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/20306/10_179_001068.pdf

Дополнительная литература:

1. Сафиуллина, Ф.С. Хәзерге татар әдәби теле : Югары һәм урта уку йортлары өчен д-лек. - Казан : Мәгариф, 2002. - 407б. - 60с. - 100 экз.
2. Сафиуллина, Ф.С. Тел гыйлеменә кереш. : Югары уку йортларының филология факультеты студентлары өчен дәреслек.(Төзәтелгән,тулыландырылган икенче басма). - Казан : ТаРИХ, 2001. - 382б. - 55-00. -150 экз.
3. Николина, Н.А. Филологический анализ текста : Учеб.пособие для студ.высш.учеб.заведений. - М. : Академия, 2008. - 272с. - (Высш.образование). - 330-00.
- 10 экз.
4. Ганиев, Ф.Ә. Хәзерге татар әдәби телендә сүзьясалышы / Ф.Ә.Ганиев. - 2 нче басма. - Казан : Мәгариф, 2006. - 271б. - 116-78.
- 30 экз.
5. Хисамова, Ф.М. Татар теле морфологиясе : Югары уку йортлары өчен д-лек / Ф.М.Хисамова. - Казан : Мәгариф, 2006. - 335б. - 95-00.
- 45 экз.
Сәлим, Х. Хәзерге татар әдәби теле : Фонетика һәм лексикология. - Алабуга : АДПИ, 2002. - 58б. - 20с. - 50 экз.
6. Хадиева Г. К Татар теле фонетикасы: лекцияләрнең конспекты /https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/21847/10_163_A5kl-000763.pdf?sequence=1&isAllowed=y/ URI: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/handle/net/21847

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Приложение 3
к рабочей программе дисциплины (модуля)
Б1.В.ОД.3 Родной язык

Перечень информационных технологий, используемых для освоения дисциплины (модуля), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2017

Освоение дисциплины (модуля) предполагает использование следующего программного обеспечения и информационно-справочных систем:

Операционная система Microsoft Windows 7 Профессиональная или Windows XP (Volume License)

Пакет офисного программного обеспечения Microsoft Office 365 или Microsoft Office Professional plus 2010

Браузер Mozilla Firefox

Браузер Google Chrome

Adobe Reader XI или Adobe Acrobat Reader DC

Kaspersky Endpoint Security для Windows

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен обучающимся. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, учебно-методические комплексы, монографии, авторефераты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования (ФГОС ВО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе Издательства "Лань" , доступ к которой предоставлен обучающимся. ЭБС Издательства "Лань" включает в себя электронные версии книг издательства "Лань" и других ведущих издательств учебной литературы, а также электронные версии периодических изданий по естественным, техническим и гуманитарным наукам. ЭБС Издательства "Лань" обеспечивает доступ к научной, учебной литературе и научным периодическим изданиям по максимальному количеству профильных направлений с соблюдением всех авторских и смежных прав.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "Консультант студента", доступ к которой предоставлен обучающимся. Многопрофильный образовательный ресурс "Консультант студента" является электронной библиотечной системой (ЭБС), предоставляющей доступ через сеть Интернет к учебной литературе и дополнительным материалам, приобретенным на основании прямых договоров с правообладателями. Полностью соответствует требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования к комплектованию библиотек, в том числе электронных, в части формирования фондов основной и дополнительной литературы.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ